

Talousvaliokunnan julkinen kuuleminen 24.2.2021

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Tervetuloa talousvaliokunnan kokoukseen, joka on periaatteessa epävirallinen kokous mutta samalla julkinen kuuleminen tärkeästä kansalaisaloitteesta. Kansalaisaloite koskee sähkömarkkinalain sekä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamista, eli tämä koskee nyt näitä niin sanottuja sähkön siirtohintoja.

Tämä on kansalaisaloite, joka on saanut riittävästi allekirjoituksia päästäkseen eduskuntakäsittelyyn, ja tämä on tärkeä, koska samaan aikaan on myös hallituksen esitys meidän käsittelyssämme.

Meillä on tässä julkisessa kuulemisessa tilaisuus nyt kuulla, mitä kansalaisaloitteen tekijät tarkoittavat aloitteellaan ja miten he sitä perustelevat. Sen jälkeen on tilaisuus valiokunnan jäsenillä tehdä heille kysymyksiä, tarkentavia kysymyksiä, niin että me tämän kuulemisen jälkeen voimme sitten aloittaa talousvaliokunnassa tämän aloitteen käsittelyn.

Meille aloitetta esittelevät Suomen Omakotiliiton puheenjohtaja Ari Rehnfors, Omakotiliiton toiminnanjohtaja Janne Tähtikunnas sekä professori Pertti Järventausta. He ovat toimittaneet myös kirjallisia lausuntoja.

Sen pidemmittä puheita annan puheenvuoron Suomen Omakotiliiton puheenjohtajalle Ari Rehnforsille, joka esittelee tämän kansalaisaloitteen. – Ole hyvä, Ari.

Puheenjohtaja Ari Rehnfors, Suomen Omakotiliitto ry:

Kiitoksia, arvoisa puheenjohtaja... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna] Mikki päälle. – Onko päällä?

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Ainakin valo palaa.

Puheenjohtaja Ari Rehnfors, Suomen Omakotiliitto ry:

Okei, jos valo palaa, niin kaikki on hyvin. – Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Hyvää aamupäivää teille kaikille. Olen Suomen Omakotiliiton puheenjohtaja Ari Rehnfors. Kiitos talousvaliokunnalle, että se on järjestänyt tämän tilaisuuden koskien tekemäämme kansalaisaloitetta sähkön siirtomaksuista.

Suomen Omakotiliitto on perustettu vuonna 1947 ja on siis 74 vuotta toiminut pientaloasukkaiden edunvalvojana. Suomessa on noin 1,2 miljoonaa pientaloa, joissa asuu kaksi ja puoli miljoonaa asukasta. Lisäksi edustamme maamme noin 500 000:ta loma-asuntoa. Omakotiliitto on taloudellisesti ja poliittisesti riippumaton kansalaisjärjestö. Olemme keskittyneet asumisen edunvalvontaan.

Olemme liian pitkään seuranneet sähkönsiirrosta perittyjä kohtuuttomia voittoja. Odotimme Energiaviraston tehtävänsä mukaisesti puuttuvan asiaan kansalaisten etuja valvoen. He ilmoittavat olevansa asiakaslähtöinen viranomainen ja aktiivinen yhteiskunnallinen vaikuttaja. Virastossa käytössä oleva valvontamalli on mahdollistanut kohtuuttomat voitot jakeluverkkoyhtiöille.

Pyrimme ennen kansalaisaloitteen käynnistämistä toimimaan yhteistyössä viranomaisten ja poliittisten päättäjien kanssa tuomalla esiin tutkittuun tietoon perustuvat näkemykset, joiden pohjalta muutoksia olisi voitu tehdä nykyjärjestelmän ja voimassa olevan lainsäädännön puitteissa. Yhteydenottoomme ei juurikaan reagoitu.

Selvitimme maamme johtavien asiantuntijoiden kanssa, miten lainsäädäntöä tulisi muuttaa, jotta voittojen kohtuuttomuus saataisiin palautettua kohtuulliseksi. Lopulta ainoaksi vaihtoehdoksemme jäi kansalaisaloitteen valmistelu. Suomen Omakotiliitto yhtenä maamme suurimmista kansalaisjärjestöistä ei pitänyt mahdollisena kerätä 50 000:ta nimeä aloitteen tueksi samaan tapaan kuin aikaisemmin energiatodistuksen osalta.

Kansalaisaloitteemme lähetettiin myös Suomen hallitukselle tiedoksi, ja selvästi sitä on myös luettu ja tarkasteltu. Merkittävä osa tavoitteistamme on todettu kansalaisten edun mukaiseksi ja otettu mukaan myös hallituksen asiasta tänä vuonna tekemään lakiehdotukseen. On kuitenkin sanottava, että osa tulevaisuudessa vastaavan tilanteen estävistä muutoksista on jäänyt vielä kansalaisaloitteen hyväksymisen varaan.

Julkaisimme kansalaisaloitteemme lokakuun alussa ja alle kahdessa kuukaudessa saimme vaadittavat kansalaisilmoitukset kerättyä. Suuri kiitos kaikille kansalaisaloitteemme kannattajille.

Lopuksi vetoamus sekä toive eduskunnalle, että otatte huomioon kansalaisten aidon huolen sähkönsiirtomaksuista sekä tahdon, suorastaan vaatimuksen, niiden kohtuullistamisesta. – Kiitoksia, tässä, arvoisa puheenjohtaja.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Näin, kiitos, puheenjohtaja Ari Rehnfors! – Seuraavana puheenvuoron käyttää Suomen Omakotiliiton toiminnanjohtaja Janne Tähtikunnas. – Ole hyvä, Janne.

Toiminnanjohtaja Janne Tähtikunnas, Suomen Omakotiliitto ry:

Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Hyvät talousvaliokunnan jäsenet ja muut kuulijat! Tämä materiaali jää teille käyttöön. – Tässä on alkuun kertaus siitä, mitä Ari sanoi, eli pientaloissahan Suomessa asuu noin kaksi ja puoli miljoonaa kansalaista, ja kun meitä suomalaisia on 5,6 miljoonaa, niin voidaan puhua lähes puolesta kansalaisista. Tämän lisäksi Omakotiliitto on sekä taloudellisesti että poliittisesti sitoutumaton järjestö ja samalla myös riippumaton järjestö. Meidän rahoituksemme tulee vain ja ainoastaan jäsenmaksuista, 97 prosenttia taisi olla tarkka luku.

Mistä meidän asiassamme sitten tarkalleen ottaen on kyse? Sähköverkkotoimintahan on luonnollista monopolitoimintaa. Jokainen sähköverkkoyhtiö on alueensa ainoa toimija, eli siellä ei kilpailua ole. Silloin kun me aloitettiin meidän kansalaisaloitteemme valmistelu, näitä yhtiöitä taisi olla 83, jos muistan oikein. Tällä hetkellä niitä on 77. Kyseessä on meidän yhteiskunnan perustoimintaa, voisi sanoa oikeastaan tukipilari, ja tämä on riskitöntä bisnestä, elikkä täällä on hyvin alhaiset riskit, ja pääsääntöisesti, me kaikki tiedetään, alhainen riski tarkoittaa alhaista tuottovaatimusta.

Miten sitten tämä sähkön siirtohintaa on kehittynyt? Tässä on Yleisradion MOT-ohjelman ansiokkaasti tekemä tutkimus sähkön siirtohinnoista. Tämä sama trendi koskee kaikkia kansalaisia, eli vuodesta 2008 lähtien vähintään tuplautunut. Tämä on tutkitusti vaikuttanut kansalaisten ostovoimaan jopa isossa kuvassa. Samaan aikaan nämä jakeluverkkoyhtiöt ovat tuottaneet omistajilleen meidän mielestämme kohtuuttomia voittoja – käytän tarkoituksella sanaa ”kohtuuton”.

Meidän kansalaisaloitteemme ei missään nimessä ole kieltämässä voiton tekemistä. Liiketoimintaan kuuluu, että yritys saa tuottaa voittoa. Silloin kun se on monopolialalla, luonnollinen monopoli, niin luonnollisesti tämän voiton tason pitää kuvastaa sitä liiketoiminnan riskiä, mikä heillä on. Ja tässä on tullut se kohtuuttomuus. Korostettuna: siis emme ole kieltämässä elinkelpoista liiketoimintaa.

Jakeluverkkoyhtiöiden voitot: Näitä jakeluverkkoyhtiöitähan valvoo Energiavirasto. Tämä kuvaaja on viimeisimmästä Energiaviraston tekemästä julkaisusta, missä kuvataan näitten yhtiöiden voittoja. Kuten tästä nähdään, niin keskimäärin nämä yhtiöt tuottivat vuonna 2019 liikevoittoa 25 prosenttia. Varmaan tässä salissa ei ole ketään, joka olisi eri mieltä siitä, onko se paljon vai vähän. Kaikki ollaan sitä mieltä, että se on paljon.

Otin vertailun vuoksi tähän kaksi suurta pörssiyhtiötä, joista me kaikki tiedetään, että ovat kohtuullisen menestyneitä ja toimivat erittäin kilpailluilla aloilla. Ja sanottakoon, että nämä luvut ovat toki vuodelle 2020, koska ne oli julkaistu jo. UPM tuotti seitsemän ja puoli prossaa omalle pääomalle ja Nordea 9,1. Kuitenkin esimerkiksi Nordean pääliiketoiminta on rahan käsittelyä, että kyllä heillä osaamista varmastikin on. Tämä antaa teille vertailupohjaa siitä, mikä on semmoinen normaali taso, kun puhutaan yritysten voittoprosenteista.

Sitten kohtuullisesta voitosta: Te eduskunnassa olette säätäneet, että voitto saa olla kohtuullinen. Kuinka siitä tuli kohtuuton? Tuottohan on se, mikä jää käteen sen jälkeen, kun kaikki kulut on maksettu, velkojen korot on maksettu, poistot on tehty. Tämä on tässä se tärkein: eli kun puhutaan esimerkiksi rahoituskuluista, yhtiöt ovat ottaneet velkaa, niin ne rahoituskulut on jo maksettu, kun me katsotaan sitä voittoa. Samoin investointien poistot: investoinneilla on tietty poistoaika, ja ne on kaikki tehty. Me ei olla näitä kieltämässä tai niihin puuttumassa. Jos tuottoa tulee, niin kaikki kulut on otettu ja se on tätä puhdasta voittoa.

Tosiaan jos tätä kohtuullista tuottoa tiputetaan, niin se ei tarkoita, että yhtiöistä tulisi tappiollisia, vaan edelleen ne saavat tehdä ehkä kohtuullisempaa kohtuullista tuottoa.

Virallisesti kohtuullinen voitto verojen jälkeen – huom. verojen jälkeen, toisin kuin millään muulla yrityksellä, kaikessa muussa yritystoiminnassa puhutaan aina ennen veroja olevasta liikevoitosta – on ollut 5,93 prosenttia, mikä ei sinänsä kuulosta pahalta. Mutta ongelma ei olekaan tämä prosentti vaan se, miten se lasketaan. Me ollaan pyydetty tänään myöhemmin asiantuntijaksi professori Järventausta puhumaan ehkä just enemmän tämän laskennan problematiikasta kuin meidän kansalaisaloitteestamme, eli hän ihan erikseen avaa teille tätä, koska tämä on tämän ongelman ydin.

Tämän kohtuullisen voiton laskennan ongelmat ovat olleet tiedossa jo pitkään, mutta niihin ei ole puututtu. Näitä yhtiöitä myös palkitaan lainarahan käytöstä harvinaisen avokätisesti, eli mitä enemmän yhtiöt käyttävät lainaa, sitä enemmän ne tuottavat. Ja näinhän tilanne ei saisi olla. Eli investoinnit maksatetaan asiakkaille, ja tämän lisäksi yhtiöt saavat vielä kohtuuttomat voitot.

Nykyisessä laskentamallissa vika on siinä, että se ei huomioi näitten yhtiöiden eroja. Meillä on 77 yhtiötä, elikkä niitä on hallittavissa oleva määrä, jotta me voidaan oikeasti tutkia jokainen yhtiö erikseen. Nykyinen laskenta olettaa, että oman ja lainatun pääoman suhde on noin 60 : 40. Ja sitten kun yhtiöt investoivat, tekevät sitten uuden muuntamon tai laittavat ne kaapelit maaperään tai mitä tahansa, niin tämän investoinnin hinta otetaan Energiaviraston taulukosta, ei siitä, mitä se yhtiö oikeasti on siitä esimerkiksi maksanut. Nämä laskennalliset arvot siellä taulukossa eivät korreloi todellisuuden kanssa kovinkaan hyvin. Voisi jopa sanoa, että se kerroin on... No, en sano, mitä se kerroin on, koska te näette sen tuossa kalvolla. Tässä oikealla puolella ovat ne laskennalliset luvut, mitkä näitä taulukkoarvoja käyttämällä näille investoinneille ja yhtiöille sitten tulevat. Ja tässä vasemmalla on se, mikä on näihin yhtiöihin oikeasti sitoutuneen pääoman määrä. Te huomaatte kaikki, että tämä ero on paisunut merkittävän suureksi. Näitten yritysten investointien kustannukset ovat siis merkittävästi alhaisemmat kuin Energiavirasto arvioi, ja tästä syystä se kohtuuton tuotto mahdollistuu. Näytän kohta, miten.

Kohtuuton tuotto, tai kohtuullinen niin kuin se virallisesti kuuluu, lasketaan näiden lukujen perusteella, ei näiden lukujen, mitä omistajat sinne yrityksiin ovat sijoittaneet. Me myös taataan, että nämä yritykset saavat sen kohtuullisen tuoton periä, vaikkakin näille laskennallisille luvuille. Tämä tarkoittaa, tämä laskennallinen 15 miljardia ja 260 miljoonaa päälle – näissä luvuissa pilkun jälkeiset luvutkin ovat aika isoja – että me taataan näille yrityksille vuosittain 860 miljoonaa euroa tuottoa, siis sen jälkeen, kun ne ovat maksaneet ne korkokulut ja ne ovat maksaneet ne investoinnit tai investointien poistot. Elikkä sen jälkeen näillä yrityksillä on lupa ottaa 860 miljoonaa euroa meiltä, teiltä ja minulta.

Sitten näihin yhtiöihin todellisuudessa sijoitetut rahamäärät ovat tässä vasemmalla. Se tarkoittaa sitä, että kun sinne on sijoitettu oikeasti tämä 2,6 miljardia euroa, ihan oikeasti, niin tämä on se, joka saa tuottaa sen 860 miljoonaa. Sijoitetun pääoman takaisinmaksuaika on noin karkeasti kolme vuotta. Kuka tahansa suostuisi sijoittamaan,

jos kolmessa vuodessa saisi rahat takaisin ja sen jälkeen se tuotto jatkuisi. Tämä kuvastaa sitä ongelman ydintä erittäin tehokkaasti.

Tämä ei ollut vielä valitettavasti tässä, tämä koko totuus. Meillähän on korotuskatto hinnoissa jo nykyisellään. Se on korkea, se on 15 prosenttia, mutta se on silti. Se on tarkoittanut sitä, että nämä yritykset eivät ole välttämättä pystyneet laskuttamaan sitä kohtuullista voittoa, mikä me ollaan heille taattu. Elikkä te ja minä, me kuluttajat, ollaan jääty velkaa sähköyhtiöille. No, talousvaliokunnan jäsenet todennäköisesti tietävät, mutta muista katsojista kuinka moni tiesi olevansa sähkönsiirtoyhtiölle velkaa, vaikka on maksanut itsensä kipeäksi viime vuonna? Aika harva. Eli jos nämä yhtiöt eivät saaneet perittyä sitä 860:tä miljoonaa, niin heillä on oikeus periä niitä saamatta jääneitä voittoja vielä neljän vuoden aikana lisää, elikkä tällainen tasausaika. 2018 jäi perimättä asiakkailta 200 miljoonaa euroa näitä takuutuottoja, eli vuodelle 2019 sieltä siirtyi 200 miljoonaa euroa lisää laskutettavaa näitten jo esitettyjen voittolukujen lisäksi. Ne voittoluvut perustuvat toteutuneisiin lukuihin, mutta sieltä tosiaan vielä parisataa miljoonaa puuttui. Siinä on ollut tasausaika, neljä vuotta, jona aikana nämä saamatta jääneet voitot pitää periä. Tämä tarkoittaa, kun laskee kaikki ne yhteen, että se on jopa miljardin euron velkapotti meille kuluttajille, kansalaisille.

Teillä on eduskunnassa esityksiä siitä, että tätä alituottojen tasausaikaa jatkettaisiin jopa kahdeksaan vuoteen. Se tarkoittaa sitä, että niillä yrityksillä on entistä pidempi aika periä ne saamatta jääneet kohtuuttomat takuutuotot. Maksajakin me kaikki tiedetään.

Sitten tämä vuotuinen korotuskatto: Sehän on ollut 15. Hallituksen esitys tuli jo tuntuvasti alaspäin, mikä oli erittäin hyvä suunta. Meidän esityksessämme se oli aavistuksen alhaisempi, viisi prosenttia, mutta tämä neljän vuoden laskenta-aika alituottojen perimiselle on vieläpä tärkeämpi kuin se viiden prosentin korotuskatto. Se, minkä takia meidän mielestämme viisi prosenttia ja neljä vuotta riittävät enemmän kuin hyvin, on se, että näille yhtiöille ei juurikaan tule yllätyksiä. Markkinat eivät muutu, investointitarpeet eivät tule yllätyksenä, kustannusrakenne ei tule ulkopuolelta, se on näitten yritysten omassa päätäntävällässä, ja veromuutoksethan eivät pienennä yhtiöiden tulosta, koska heille taataan tulot esimerkiksi verojen jälkeen, jolloin tällaisetkin muutokset eivät vaikuta heidän tulokseensa. Kenellekään ei myöskään tule yllätyksenä, että Suomessa on keskimäärin syksyllä myrsky. Jos se tulee yllätyksenä, niin ehkä kannattaa sitten miettiä alanvaihtoa. Esimerkiksi normaalipientaloasukkaalle se ei tule yllätyksenä.

Näistä syistä, mitä tässä äsken kerroin, tehtiin kansalaisaloite sähkönsiirrosta. Me ehdotettiin muutosta kahteen lainsäädännön kokonaisuuteen, eli tavoitteet olivat alentaa sähköverkkoyhtiöiden investointien kustannuksia velvoittamalla verkkoyhtiöitä kustannustehokkuuteen verkkojen parantamisessa, ja toinen oli kohtuullistaa yhtiöiden tuottoja paremmin vastaamaan luonnollisen monopolin hinnoittelua. Nämä ovat suoraan meidän kansalaisaloitteestamme, mikä teille on jaettu tässä materiaalin mukana. Perustelut olivat, että verkonhaltijat veloitetaan investoimaan ja tuottamaan siirto- ja jakelupalvelut mahdollisimman kustannustehokkaasti, jotta me saataisiin – kun minä

näytin ne palkit teille – se ero todellisuuden ja laskennallisen väliltä pois. Siitä on kyse. Sitten oli tämän hinnan korotuskaton tiukentaminen viiteen prosenttiin. Verkonhaltijan tuottoastetta ja tuottopohjaa kohtuullistetaan ja kannustetaan tehokkuuteen investoinneissa, eli edelleen, että me saataisiin todellisuus pohjaksi siihen, kun näitten yhtiöiden tuotto lasketaan. Sitten oli tämä valvontamenetelmien voimassaolo neljään vuoteen. Jos he eivät saa perittyä sitä heille luvattua takuuvoittoa, niin olisi neljä vuotta aikaa periä se asiakkaalta. Ei voi olla niin, että kuluttaja ostaa vaikka uuden asunnon ja maksaakin vielä periaatteessa seitsemän vuoden sähkölaskuja siinä kaupan päälle. Tämä on ihan yleistä oikeustajua vastaava. Eli valvontamallin mukaisten alituottojen laskenta pidettäisiin lain 590/2013 mukaisena.

Miten tämä vaikuttaisi kansalaisten ostovoimaan? Kerroin siinä alussa, että tällä on ollut jo talousvaikutuksia siihen, miten meidän kansalaisten ostovoima on kehittynyt. Me tehtiin Sähkönkäyttäjien, ELFIN, kanssa tutkimus siitä, miten tämä kansalaisaloite vaikuttaisi. Kun me otettiin alentuneet siirtohinnat 2030 asti, niin tämä vaikutti kansantalouteen kohtuullisen merkittävästi. Se, mikä tässä oli oleellista, oli se, että ensinnäkin, jos me katsotaan väestöryhmiä, se vaikutti eniten eläkeläisillä ja sitten olivat toimihenkilöt sekä niin sanotusti työntekijätehtäviä suorittavat henkilöt. Nimenomaan eläkeläisten merkitys nousi yllättävän suureksi siinä, mihin se raha sitten oikeasti menisi.

Se, mikä tuli meille itsellemmekin oikeastaan yllätyksenä, oli se, että meidän kansalaisaloitteemme – kun puhutaan siitä, mitkä ne vaikutukset ovat – nettovaikutukset olivat itse asiassa tarkalleen ottaen 4 200 uutta työpaikkaa vuoteen 2030 mennessä. Tästä meidän tutkimuksestamme selvisi, että ne vaikutukset kohdistuvat nimenomaan pääsääntöisesti muualle kuin tänne Ruuhka-Suomeen. Okei, Etelä-Pohjanmaalla on paljon sähköintensiivistä toimintaa, ja siellä ne vaikutukset olisivat isot, mutta sitten vaikutukset olisivat suurimmat Savossa ja Pohjois-Karjalassa – Savossa sekä Pohjois-Savossa että Etelä-Savossa – nimenomaan alueilla, mille me halutaan luoda työpaikkoja. Tässä on nyt keino siihen. – Kiitos.

Arvoisa puheenjohtaja, otetaanko kysymykset tässä välissä vai vasta professorin...

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Otetaan ensin professori Järventaustan puheenvuoro, ja sitten kaikille voi esittää kysymyksiä.

Näin, kiitos, Janne! – Seuraavana on Tampereen yliopiston sähkötekniikan professori Pertti Järventausta, joka valaisee tätä asiaa tässä kolmannessa puheenvuorossa. – Ole hyvä, Pertti.

Professori Pertti Järventausta, Tampereen yliopisto:

Kiitoksia, arvoisa puheenjohtaja ja läsnäolijat! Kiitoksia kutsusta tulla kuultavaksi tähän tilaisuuteen. Aivan aluksi haluan todeta sen, että itse asiassa en tässä kansalaisaloitteessa ole ollut aloitteentekijä enkä sen valmistelussa missään muodossa

mukana. Olen nyt tässä kutsuttuna ulkopuolisena asiantuntijana ja käsittelen tätä aihetta ehkä vähän laajemminkin kuin mitä tässä kansalaisaloitteessa on ollut esillä.

Niin kuin tuli tuossa jo esille ja puheenjohtaja totesi, niin tässähän on hallituksen esitys samaan aikaan käsittelyssä. Noin vuosi sitten hallituksen esitys lähti lausuntokierrokselle, ja nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys on huomattavasti vaikuttavampi, ja voisi ajatella, että osaltaan myös kansalaisaloite on vaikuttanut tähän hallituksen esitykseen, jota nyt sitten eduskunnassa tämän kansalaisaloitteen lisäksi käsitellään.

Tosiaan lähden tätä nyt vähän avaamaan, ja lähdetään liikkeelle vähän samasta asiasta kuin edellisessäkin puheenvuorossa. Tässä on esillä Energiaviraston selvityksestä kotitalousasiakkaan tämmöisen pientalon, ei-sähkölämmitteisen asiakkaan, sähkönsiirron ja sähkön kokonaishinnan kehitys viimeisen kymmenen vuoden aikana, reaalin kehitys inflaatiokorjattuna.

Täällä on kaksi isoa muutosta tässä ajanjaksossa. Täällä punaisella käyrällä kuvataan sitä siirron hinnan verotonta kehitystä, keltainen kuvaa verollisen hinnan kehittymistä, ja sitten tuo musta tuossa sisältää myös sen sähkönmyyjän osuuden. Yksi iso muutos tapahtui 2011, eli merkittävä sähköveron korotus, joka näkyy täällä sähkönsiirron verottoman ja verollisen hinnan erona, joka on jatkunut koko tämän vuosikymmenen. Toinen iso muutos on vuoden 2016 jälkeen sähkönsiirron hinnan kehitys, jonka tämä Energiaviraston valvontamallin muutos mahdollisti ja joka on tässä tämän keskustelun erityisenä herätteenä toiminut. Nostan tämän veron täällä nyt sen takia esille, että minulla on siihen liittyen tuossa seuraavassa vielä pari ajatusta.

Näistä asiakkaiden verkkopalvelumaksuista, joita äskeinen kuva esitti, muodostuu verkkoyhtiön liikevaihto. Sitten Energiavirasto valvontamallin kautta määrittelee sallitun liikevaihdon. Sallittu liikevaihto pitää sisällään ensinnäkin tämän sallitun tuoton, johon palataan tässä vielä tarkemmin ja joka edellisessäkin puheenvuorossa oli esillä, ja se perustuu verkon nykykäyttöarvoon ja tuottoprosenttiin. Sen lisäksi sallittu liikevaihto sisältää kirjanpidon poistot. Sitten se sisältää erilaisia kannustimia, investointitehokkuuskannustimen, laatukannustimen – niihinkin palataan tuossa myöhemmin – sekä operatiiviset kulut, joihin taas kohdistuu tämmöinen tehostamiskannustin ja niiden vähentämistavoite tässä valvontamallissa. Näistä muodostuu sallittu liikevaihto.

Yle julkaisi viime syksynä 12.10. selvityksen perustuen Energiaviraston valvontatietoihin. Julkisuudessa ollut selvitys sisälsi 13 yhtiön tiedot, ja niiden mukaan se sallittu liikevaihto kasvoi nyt sitten 38 prosenttia siinä valvontamallin muuttuessa eli se valvontamalli mahdollisti merkittävän liikevaihdon lisäämisen ja siirtohintojen kasvattamisen. Neljän vuoden jaksolla sallitun liikevaihdon kasvu oli lähes 50 prosenttia. Toteutunut liikevaihto seurasi mutta ei ihan samassa määrin. Se on tullut vähän hitaammin, niin kuin kohta kuvassakin nähdään. Ennen tätä valvontamallin muutosta tämä sallittu tuotto oli noin 20 prosenttia sallitusta liikevaihdosta, ja tämän

valvontamallin muutoksen jälkeen sallittu tuotto oli noin 30–35 prosenttia sallitusta liikevaihdosta eli noin kolmasosa siitä koko liikevaihdosta.

No, nyt on sitten tässä hallituksen esityksessä ja eri tavalla myös kansalaisaloitteessa ja erilaisissa aloitteissa ollut esillä, että tätä halutaan hillitä, ja yksi toimenpide on ollut korotuskatto. Tällä hetkellä sähkömarkkina-alaissa korotuskatto on 15 prosenttia sähkön verollisesta hinnasta liukuvan 12 kuukauden aikana eli vuoden aikana saa korottaa verollista hintaa 15 prosenttia, mutta käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että se verkkopalvelumaksun osuus voi olla huomattavasti suurempi, se korotus sen osalta.

Tässä on nyt minulla esimerkki, jossa on tällainen pientaloasiakas: sähkölämmitteinen pientalo, 18 000 kilowattituntia vuodessa kulutus, siirtohinta keskimäärin 7,7 senttiä kilowattitunnilta. Energiaviraston tietojen mukaan sähkövero on 2,79 senttiä kilowattitunnilta, ja silloin verkkopalvelumaksu olisi tuo 4,91. 15 prosentin korotuskatto, siis nykyisen lain mukainen korotuskatto, tarkoittaa, että se verollinen siirtomaksu saa sitten jatkossa olla 8,86 senttiä kilowattitunnilta, mutta kun tämä sähkövero on kiinteä, se tarkoittaa, että verkkopalvelumaksu voi nousta 6,07:ään, eli korotusta 23,5 prosenttia.

Jos nyt sitten katsotaan sitä hallituksen esitystä, joka on merkittävä leikkaus tähän korotuskattoon, 8 prosentin korotus tähän verolliseen siirtomaksuun tarkoittaa, että verkkopalvelumaksussa korotusta voisi olla 12,5 prosenttia. Tätä arvioidaan aina asiakasryhmäkohtaisesti, ja pitää sitten myös muistaa, että jo itsessään tämä ei välttämättä toteudu kaikkien osalta. Siellä samaan tariffiryhmään kohdistuu erilaisia asiakasryhmiä, ja yksittäisen asiakasryhmän korotus voi tehdä sen, että se korotus ei voi olla kaikkien osalta tätä suuruusluokkaa. Energiaviraston omakin selvitys hallituksen esityksen perusteluissa toteaa, että tämän sähköveron takia on vähän hankalaa tämän vaikutusarviointi, miten se eri asiakasryhmissä sitten lopulta käyttäytyy. Sen takia nostan tämän veron tähän esille.

Sinällään voisi todeta, että tämä korotuskatto, on se sitten 5, 8 tai 10, on vähän toissijainen asia siinä mielessä, että se antaa joka tapauksessa mahdollisuuden vuosittaisiin korotuksiin, kun meidän pitäisi enemmän keskittyä siihen, mistä tämä korotuspaine tulee ja onko siellä jotakin tehtävissä tälle alalle.

Tämä sähkövero hämmentää tätä korotuskattoa, mutta se hämmentää paljon asiakkaita muutoinkin. Julkisuudessa on paljon puheenvuoroja, joissa on esillä, että tämä sähköenergia, sähkön vähittäismyyjän tuote, on niin halpaa mutta tästä siirrosta pitää maksaa niin paljon. Siinä unohtuu monesti, että siellä on se vero mukana, ja se tekee tästä keskustelusta myös tällaisen epätasapainoisen.

Sähköveronhan kerää verkkoyhtiö, ja se maksetaan loppukulutuksesta ja siihen päälle maksetaan vielä arvonlisävero, mutta sähkövero on luonteeltaan valmistevero, ja noin ajatuksellisesti se kuuluisi sähkön tuottamiseen ja sitä kautta ennemmin sinne sähkönmyyjän tuotteeseen. Jos se olisi siellä, niin se olisi jollain tavalla asiakkaidenkin

näkökulmasta ymmärrettävämpi ja se selkiyttäisi asiakkaille verkkoyhtiön ja myyjän roolitusta.

Historian takia tietysti, aikanaan kun sähkömarkkinat on avattu ja verkkoyhtiöt ovat jääneet luonnolliseksi monopoliksi, ne ovat olleet luonnollisia toimijoita keräämään tämän sähköveron, mutta nytten on sellainen teknologian muutos tulossa, että ensi vuonna tulee tämä kantaverkkoyhtiön keskitetty tiedonvaihtojärjestelmä käyttöön, datahub, johon kerätään kaikkien asiakkaiden tuntimittautiedot, jotka sähkönmyyjät saavat ja joiden pohjalta he tekevät laskutuksen. Nyt meillä olisi teknologinen alusta siihen, että me siirrettäisiinkin se sähköveron keräys sinne sähkönmyyjien laskutukseen. Veron kerääjänä toimisi siinä tapauksessa kantaverkkoyhtiö, ja jotta kantaverkkoyhtiö voisi sen tehdä ilman riskiä, se keräisi vakuuden sähkönmyyjiltä. Tämä vakuusmaksu ja tämä alusta mahdollistaisivat sen, että olisi tapa vaikuttaa näihin niin sanotusti epäterveitä menetelmiä käyttäviin sähkönmyyjiin.

Sähkönmyyntistä ollaan juuri muutama viikko sitten luettu näitä julkisuudestakin, että meillä on muutamia yhtiöitä, jotka jatkuvasti aiheuttavat harmia sähkönmyyntipuolella, ja niistä joutuu tekemään valituksia, kun on laskutuksessa epäselvyyttä ja muuta. Tämä olisi mahdollisuus vaikuttaa myös siihen.

Paikallisvoima on esittänyt toimintalupamenettelyä. Se on yksi vaihtoehto. Sen rinnalla voisi myös tämäntyyppinen ratkaisu tukea asiakkaan näkökulmasta sitä ymmärrettävyyttä, ja se ehkä antaisi paremman signaalin myös energiatehokkuudelle, että se olisi siellä energian hinnassa.

Sitten on ollut julkisuudessa ajatuksia myös siitä, että tulevaisuudessa ajan myötä sähkövero voisi olla dynaaminen, jollain tavalla seurata tätä sähkön markkinahintaa. Jos sellaiseen ratkaisuun joskus päädytään, niin se vaatii joka tapauksessa tämäntapaisen muutoksen sinne taustalle. Nykyinen malli, jossa verkkoyhtiön tariffirakenne entistä enemmän siirtyy tehomaksupainotteiseen, ei oikein sisällä elementtejä sähkön markkinahintapohjaisen veron keräämiseen.

Tämä oli nyt tämmöinen veroista kerätty ajatus tähän.

Mennään sitten tähän sijoitetun pääoman tuottoon. Minulla on tässä yksi esimerkki, jolla yritän valaista nyt sitä, miten tämä valvontamalli toimii ja mistä ne edellisessä puheenvuorossa nostetut isot sijoitetun pääoman tuotot käytännössä voivat syntyä.

Valvontamallissa määritetään vieraalle pääomalle ja omalle pääomalle tämmöiset tuotto prosentit. Siellä on omat laskentakaavat niiden taustalla ja tietyt kertoimet, ei mennä niihin nytten tässä yhteydessä. Näistä muodostetaan tämä sijoitetun pääoman tuotto prosentti, WACC-prosentti, siten, että se on painotettu näitten vieraan ja oman pääoman osuuksilla. Valvontamallissa käytetään kiinteätä pääomasuhdetta niin, että omaa pääomaa oletetaan kaikilla yhtiöillä olevan 60 prosenttia ja vierasta pääomaa 40 prosenttia. Eli siellä tehdään tämmöinen oletus, että kaikki toimii tämän mukaisesti, ja sen mukaisesti lasketaan se pääoman tuotto.

No, sitten verkkoyhtiö tekee investoinnit, ja Energiavirasto määrittelee kaikille verkon komponenteille yksikköhinnat. Kun se investointi tehdään, niin sen investoinnin kustannus määritetään niitten yksikköhintojen kautta, ja nyt tässä tapauksessa tehdään miljoonan investointi yksikköhintojen mukaisesti. Se on sen regulaation mukaisesti miljoonan euron investointi. Siitä saa kohtuullista tuottoa sen miljoona euroa yksikköhintapohjaisesti laskettuna, ja sitten tämä WACC-prosentti, 59 300 euroa, on se kohtuullinen tuotto siitä investoinnista.

Todellisuudessa verkkoyhtiö voi tehdä sen investoinnin tässä esimerkissä 600 000:lla, jolloin investointitehokkuus on 167 prosenttia. Ylen selvityksessä oli näitä eri yhtiöiden investointitehokkuuksia, ja tämä ei ole edes niitä suurimpia, siellä oli jopa lähellä 200:aa. Todella tehokasta toimintaa tässäkin tapauksessa.

Todettakoon, että investointitehokkuuskannustin on perusteltu. Tämä on ihan hyvä siinä, että tämä kannustaa rakentamaan tehokkaasti verkkoa, tekemään sen todellakin mahdollisimman edullisesti, kilpailuttamaan sitä urakointia, ja siitä sitten myös saa kannusteen. Ongelma on nyt se, että viranomainen on kiinnittänyt nämä yksikköhinnat kahdeksaksi vuodeksi. Ne ovat kahdeksan vuotta samat, ja ne eivät seuraa millään tavalla sitä todellista hintojen kehittymistä. Palataan siihen vielä kohta.

Siitä muodostuu se, että todellinen investointi tehdään 600 000 eurolla. Jos ajatellaan, että on sentyyppinen yhtiö, että se pystyy ottamaan merkittävää lainan osuutta, sillä olisi 80 prosenttia vieraasta pääomaa – löytyy yhtiöitä, joilla on huomattavasti vielä isompiakin vieraan pääoman osuuksia – todellinen korko voisi olla tuommoinen 2,2 prosenttia, jolloin sijoitettua omaa pääomaa tähän investointiin kohdistuisi 20 prosenttia, jolloin oman pääoman määrä on 20 prosenttia kertaa se 600 000 eli 120 000 euroa ja vieraan pääoman kustannus kahdeksan- ja puolituhatta euroa. Eli nyt sieltä sai 59 300 sitä tuottoa. Sitten kun vähennetään siitä vieraan pääoman osuus, se kustannus, niin tuotoksi jää vähän päälle 50 000. Sinne kun on omaa pääomaa pistetty 120 000, niin sijoitetun oman pääoman tuotto tässä esimerkissä on yli 40 prosenttia. Eli sijoituksen takaisinmaksuaika on alle kolme vuotta, niin kuin tuossa edellä tuli esille. Täällä on ne elementit, mistä se syntyy. Sitä tässä yritän kuvata.

Sen lisäksi nyt sitten vielä on niin, että tämä miljoonan euron investointi miljoonana euna menee sinne verkon jälleenhankinta-arvoon, josta sitten lasketaan nykykäyttöarvo huomioiden sen verkon ikä. Täältä lasketaan regulaation mukaiset poistot ja todelliset kirjanpidon mukaiset poistot, ja se todellinen kirjanpidon mukainen liiketoiminta tietysti pohjautuu tähän 600 000 euron investointiin.

Tämä näkyy nyt esimerkiksi Energiaviraston raportista otetuissa luvuissa, joissa on investointimäärät kuvattuna tämän valvontamallin mukaisilla yksikköhinnoilla ja toisaalta kirjanpidon taseen mukaisilla kustannuksilla. Nähdään, että vuoden 2016 jälkeen näiden yksikköhintapohjaisten investointien osuus tässä kuvaajassa on merkittävästi suurempi kuin tuo taseosuus.

Ongelma nykyisessä mallissa on se, että ne kiinnitettiin kahdeksaksi vuodeksi, kun niiden käytännössä tulisi seurata sitä todellista hintatasoa, jos ei vuosittain, niin vaikka joka toinen vuosi, kahden vuoden välein kahden vuoden investointivolyymien pohjalta määritettynä tai edes niin kuin aikaisemmin eli neljän vuoden välein. Oli nähtävissä, että verkkoinvestoinnit olivat lähdössä vahvasti liikkeelle jo ennen tätä valvontamallin muutosta, ja me tiedetään, että jos volyymit kasvavat ja toiminta tehostuu, niin yleensä hinnat lähtevät laskuun – niin on nähty aurinkopaneeleissa, niin nähdään sähköautoissa, niin nähdään akuissa tälläkin toimialalla.

No, nyt sitten hallituksen esitys, joka tässä on käsittelyssä, avaa mahdollisuuden siihen, niin kuin Energiavirasto on tuonut esille, että näitä yksikköhintoja lähdetäisiin päivittämään vielä tämän valvontajakson aikana. Tämä on hyvin merkittävä toimenpide, ja sillä on iso vaikutus tähän kokonaisuuteen, mutta edelleen jää tämä niin sanottu rahoituskannustin käsittelemättä. Eli tämä pääomarakenteeseen liittyvä kysymys ei vielä ole ollut ainakaan hallituksen esityksessä eikä Energiavirastonkaan puolelta esillä, että tähän oltaisiin puuttumassa, mutta näitten yksikköhintojen osalta tapahtuu kehitystä.

Tässä on nyt oikeastaan samoja, mitä oli jo edelläkin, eli verkon nykykäyttöarvo ja tasearvo eroavat merkittävästi, mutta tällä yksikköhintapäivityksellä, jos se seuraa riittävän usein ja kuvaa sitä todellista hintatasoa, pystytään siihen asiaan vaikuttamaan.

Noin omana näkemyksenäni haluan tuoda esille sen, että minusta tämä nykyinen malli sinällään on hyvällä pohjalla, kun se perustuu avoimeen verkon arvon muodostukseen, kunhan tosiaan ne yksikköhinnat myös perustuvat avoimesti muodostuvaan, verifioitavissa olevaan aineistoon siten, että se aidosti kuvaa sitä kilpailussa ja urakointiliiketoiminnassa syntyvää hintaa. Vain investoimalla verkkoon voi tehdä tuottoa liiketoiminnassa, eli se kannustaa pitämään verkosta huolta ja investoimaan siihen. Tasearvojen käyttö suoraan voi tietysti aiheuttaa aina myös mahdollisuuden erilaisiin toimenpiteisiin näissä tasearvoissa. En tunne sitä rahoitusmaailmaa sen tarkemmin.

Tämä on se ongelma, mistä tässä puhutaan, ja tähän nyt hallituksen esitys kyllä osaltaan puuttuu.

Sitten myös tämä nousi jo esille, että se sallittu tuotto kasvoi silloin 2016 merkittävästi. Nyt toteutunut oikaistu tulos on vähän hitaammin tätä seurannut, ja tästä erotuksesta syntyy se yhdeksän- ja puolensadan miljoonan alijäämä, joka verkkoyhtiöillä on kerättävissä seuraavalla valvontajaksolla ja hallituksen esityksen mukaisesti seuraavan kahdeksan vuoden aikana.

Lopputuloksena tosiaan sijoitetun oman pääoman tuottoprosentteissa Energiaviraston raportissa ollaan siellä päälle 20 prosentin sijoitetun pääoman tuotosta. Nämä ovat keskimääräisiä tuottoprosentteja, eli kun siellä on hyvin paljon verkkoyhtiöitä ja erityyppisiä verkkoyhtiöitä, niin siellä on myös verkkoyhtiöitä, joilla se sijoitetun oman pääoman tuotto voi olla huomattavasti isompi kuin tämä keskimääräinen. Tässä ovat taas kaikki yhtiöt. Tämä on yksi ongelma, että meillä kaikki yhtiöt käsitellään aina samalla tavalla sillä samalla mallilla ja ne näyttäytyvät täällä tällaisina

keskimääräisinä lukuina, vaikka yhtiöissä on paljon variaatioita toimintaympäristöstä lähtien ja sitten toisaalta myös pääomarakenteesta, omistusrakenteesta ja niin edelleen. Nämä luvut ovat ihan eri kuin mitä tämä WACC-prosenti.

Täällä WACC-prosentin laskennassakin tosiaan tapahtui merkittävä muutos silloin 2016. Tämä liittyy nyt siihen Energiaviraston valvontamallissa käytettävään tuotto prosenttiin, mutta pitää muistaa aina, kun näistä prosenteista puhutaan, että tämä ei kuvaa todellista liiketoiminnan tuotto prosenttia, tämä on sen laskennallisen mallin tuotto prosentti. Sinällään laskentamalli, ihan perusteltu, on työkalu määrittää tätä lopullista tilannetta, mikä se kohtuullinen tuotto liiketoiminnassa on ollut.

Aikanaan, kun sähkömarkkinalaki on kirjoitettu 90-luvulla – tässä on nyt vuoden 94 talousvaliokunnan mietinnöstä – ensinnäkin laissa on kirjoitettu ja on edelleen, että verkkopalvelujen hinnoittelun on oltava kokonaisuutena arvioiden kohtuullista ja siinä tulisi ottaa huomioon sijoituksen vähäinen riskipitoisuus, alhaiset rahoituskulut ja laitteiston pitkä käyttöaika. Tällöin, kun lakia on aikanaan kirjoitettu, ei ole ollut WACC-mallia, ei ole ollut tätä laskentamallia. Laskentamalli on vasta jälkeenpäin kehitetty. Nyt ei saisi hirttäytyä siihen laskentamalliin, vaan laki lähtee tästä. Tämä laskentamalli on yksi tapa arvioida sen toteumaa, mutta pitää aina katsoa, mikä se lopputulos siellä on.

Laissa on hyvin monia muitakin hinnoitteluun liittyviä periaatteita. Yksi on tämä etäisyysriippumaton hinnoittelu, joka on hyvin oleellinen, eli asiakkaan sijainti sähköverkossa ei vaikuta hänen siirtomaksuunsa. Tämä on asia, josta on hyvä pitää kiinni, eli on se sitten kilometrin päässä sähköasemasta tai 50 kilometrin päässä, hinta on sama samankaltaisella asiakkaalla sen yhden verkkoyhtiön alueella. Sen pitää olla kustannusvastaavaa, syrjimätöntä, kohtuullista ja ymmärrettävää.

Sitten toisaalta haluan nostaa esille sen, että tämä verkkopalvelumaksu on oikeus käyttää sähköverkkoa. Kun puhutaan esimerkiksi siitä, että energiankulutus on hyvin pientä ja siirto voi olla merkittävästi isompaa vaikka nyt siellä kesämökillä, niin sitten toisaalta pitää muistaa, että se sähköverkko kun sinne on tehty, niin se on maksanut. Se on oikeus käyttää sitä sähköverkkoa. Se on asiakkaan päätös, miten paljon sitä sähköä sitten käyttää. Se on vähän sama asia kuin se, miten me verojen muodossa ylläpidetään tieverkkoa ja sitten kukin tekee sen päätöksen, ostaako auton ja käyttääkö sitä tietä. Tästä oikeudesta pitääkin maksaa, mutta kysymys on sitten se, miten paljon ja minkälaista tuottoa sen pitää tarjota.

Kaiken kaikkiaan sähköverkon tehtäväksi voisin todeta, että sen pitää olla sähkömarkkinoille tällöinen teknologianeutraali alusta, joka mahdollistaa erityisesti kestävä kehityksen ja uusiutuvan energian lisäämisen täysimääräisesti eri tavoin ja mahdollistaa tämän energia- ja resurssitehokkaan toiminnan sekä markkinan että sen sähköjärjestelmän näkökulmasta. Tuossa pitäisi lukea, se unohtui kirjoittaa, että se on myös kriittinen infra tälle koko yhteiskunnalle. Se on niin sanotusti yhteiskunnan hyvinvointikone. Sen pitäisi olla myös kustannuksiin pohjautuva hinnoittelumalli.

Asiakkaalle tulisi kyetä kertomaan, mitä sähköverkon luotettavuus tarkoittaa, mitä se maksaa ja miksi siitä sähköverkosta pitää maksaa, eli tarvittaisiin avoimuutta ja läpinäkyvyyttä koko kustannuksista. Minä uskon, että tämä on asiakkaan etu mutta myös verkkoyhtiöiden etu, että asiakkaat ymmärtävät sen kokonaisuuden, että tämä on myös hyvin pääomavaltainen ala.

Sen takia olen tuonut tällaisen ajatuksen esille: Sähkömarkkinalain 57 § toteaa, että jakeluverkonhaltijan on esitettävä laskussaan verkkonsa käyttäjälle erittely siitä, mistä sähkönjakelun hinta muodostuu. Tämän Energiavirasto on tulkinut ja tulkinut sinällään ihan ymmärrettävästi siten, että se tarkoittaa, että kerrotaan, mitä laskussa asiakkaalle kerrotaan. Täällä yksi laskuun sisältyvä osa on maksun yksikköhinta, mutta sen, mistä se 8 senttiä kilowattitunnilta, itse asiassa se hinta juurikin, muodostuu, voisi kertoa esimerkiksi verkkoyhtiön verkkosivulla tämän edellä olevan sallitun tuoton tapaisesti, että näin ja näin paljon pienjänniteverkon kustannuksia, häviömaksuja, kantaverkkopalveluita. Toki siellä olisi myös se omistajalle menevä osuus. Tämä parantaisi läpinäkyvyyttä molempiin suuntiin.

Käytän esimerkkiä: Minä menen kauppaan ja ostan tomaatteja, tomaatin hinta 2 euroa kilo. Ostan 3 kiloa tomaatteja ja maksan kassalla laskun, 6 euroa. Hintahan on silloin 2 euroa kilo. Kauppiaan ei tarvitse kertoa, mistä se hinta muodostuu, mutta tämän voisi nyt lukea niin, että se 8 senttiä kilowattitunnilta on juuri se hinta, josta jokaiselle asiakkaalle olisi hyvä kuvata, mitä kustannuksia se pitää sisällään.

Sitten on myös hyvä todeta, että verkkoyhtiöissä on tehty erittäin hyvää työtä. On tehty näitä toimitusvarmuusinvestointeja, on saatu hyvää kehitystä aikaan, ja siitä on hyvä antaa verkkoyhtiöille myös tunnustusta. Me nähdään, että sähkönjakelun keskeytysmäärät ja -pituudet ovat olleet selkeästi laskussa. Täällä on yksittäisiä vuosia ja yksittäisiä myrskyjä, jotka aiheuttavat näitä piikkejä. Täällä taustalla tietysti ja tämän lain tekemisessäkin taustalla on ajatus, että toisaalta siellä valvonnassa pitää olla laatu mukana mutta pitää myös miettiä koko ajan, mitä sen laadun aikaansaaminen maksaa.

Tässä on nyt tämä periaatteellinen kuva, jossa on kuvattu käyrällä a asiakkaan keskeytyskustannuksia eli keskeytyksistä asiakkaille aiheutuva haitta. Jos päädytään 100 prosentin luotettavuuteen, niin haittahan on tosi pieni. B-käyrä kuvaa luotettavuutta parantavia investointikustannuksia.

Nyt sitten kansantaloudellisesti katsottuna näiden kahden käyrän summa on se, mihin pitäisi pyrkiä, ja sille on olemassa minimi. Tätä ei absoluuttisesti voi laskea yksittäisen verkkoyhtiön kohdalla, yksittäisen investoinnin kohdalla, mutta aina kun tehdään näitä investointeja, niin pitäisi muistaa, ollaanko me käytännössä menossa tätä käyrää tänne oikealle minimin kohdalle vai mennäänkö me tänne ylöspäin. Tämän takia on perusteltua, että siellä hallituksen esityksessä ja myös kansalaisaloitteessa on maininta siitä, että näitä investointeja pitäisi tehdä kustannustehokkaasti, että haetaan niitä ratkaisuja, joilla voidaan sitä vaikuttavuutta saada aina kaikista parhaiten aikaan.

No nyt tässä erilaisten vaihtoehtoisten investointien osalta on sitten ongelmana se, että esimerkiksi jos verkkoyhtiö ostaa akkuvarmennusta palveluna, niin kuin se lain mukaisesti pitää tehdä – verkkoyhtiö ei saa itse omistaa akkuja, jos niitä akkuja käytetään markkinoilla – nyt ne ostopalvelut kohdistuvat siellä valvontamallissa kuluihin. Ja niin kuin me katsottiin sitä ihan ekaa kalvoa, kuluihin kohdistuu vähentämistavoite. Vaihtoehtona jos on vaikka nyt se kaapelointi, jolle saa hyvän tuoton, niin nämä investointivaihtoehdot eivät ole vertailukelpoiset verkkoyhtiölle. Eli nyt nämä erilaiset vaihtoehtoiset investoinnit, joilla haetaan sitä kustannustehokkuutta, pitäisi saada siellä valvontamallissa vertailukelpoiseksi, mitä ne eivät nyt ole. Osa kohdistuu ostopalveluihin operatiivisena kuluja kasvattavana, vaikkapa se raivaus, ja sitten toisella puolella on ne verkkoinvestoinnit.

No sitten tähän aiheeseen liittyy vielä tämä laatukannustin, joka siellä oli alussa mainittu ja joka on erittäin perusteltu. Eli jos verkkoyhtiö pystyy toimimaan siten, että asiakkaalle aiheutuva haitta eli se keskeytyskustannus on pienempi kuin semmoinen vertailutaso, niin siitä saa lisätuottoa, ja päinvastoin jos se on huonompi, niin siitä myös sanktioidaan. Ongelmana tässä laatukannustimen laskennassa on tämä referenssitason määrittäminen. Nämä kuvat ovat parin viikon takaisesta MOT-ohjelmasta. [Puhuja viittaa dialla oleviin kuviin] Tämä laatukannustin lasketaan nyt niin, että se on kahdeksan vuoden keskeytyskustannusten keskiarvo, se määrittää sen referenssitason. Täällä on nyt tämän edellisen valvontajakson referenssitaso. Edellisen valvontajakson aikana 2010-luvulla tapahtui muutama iso suurhäiriö. Täällä on 2010 tämä Tapani-myrsky. Se nosti referenssitason tälle tasolle, minkä johdosta nyt sitten... No joo, mennäänpä vielä sen verran – minulla ei ole montaa asiaa, mutta haluan tämän nyt vielä tässä käydä läpi – että jos yksittäisenä vuonna suurhäiriö aiheuttaa merkittävän hyppäyksen täällä keskeytyskustannuksissa, niin se kohtuullistetaan, siitä ei aiheudu määräänsä isompaa sanktiota sille yhtiölle. Se on siinä laskentamallissa ainoastaan 15 prosenttia sallitusta tuotosta, mikä tällaisen yksittäisen ison häiriön vaikutus sitten on huonon vuoden keskeytyskustannusten osalta. Mutta se menee täysimääräisenä sinne referenssitasoon, ja se johtaa sitten siihen, että seuraavana vuonna se referenssitaso on huomattavasti korkeammalla kuin mitä se noin keskimääräisenä vuonna voisi olla. Ja nyt tämän neljän vuoden aikana, edellisen valvontajakson aikana, tämän laatukannustimen ansiosta yhtiöt ovat saaneet 264 miljoonaa euroa lisää tuottoa. Se on siinä valvontamallissa, että ne saavat lisää tuottoa, koska tämä referenssitaso on näin korkealla. Jos referenssitaso olisi määritetty sen arvon mukaisesti, millä se on kohtuullistettu sille yhtiölle kunakin vuonna, yhtiöiden tuottoa olisi pitänyt vähentää sellainen 65 miljoonaa. Eli yhteensä on yli 300 miljoonan vaikutus tällä referenssitason laskennassa olevalla epäjohtonmukaisuudella. Asiakas kokee pitkän keskeytyksen, asiakas kokee sen haitan, se kohtuullistetaan yhtiölle, ja asiakas maksaa sen seuraavina vuosina moninkertaisesti yhtiölle takaisin. Näin kompensoidaan valvontamallin mukaisesti kustannuksia. Neljän vuoden aikana vakiokorvaukset ovat olleet 25 miljoonaa, edellisinä neljänä vuonna noin 55 miljoonaa, eli puhutaan eri suuruusluokan kustannuksista, jos tuolla tarkoitetaan vakiokorvauksia. Toivottavasti Energiavirasto ottaa myös tämän referenssitason laskennan nyten tarkasteluun tässä valvontamenetelmien kehittämisessä jatkossa.

Haluan tässä yhteydessä nyt vielä nostaa erityisesti, kun me puhutaan sähköverkosta, puhutaan sähköenergiasta, että sähköenergia on nyt globaalisti katsottuna yksi keskeinen asia, jolla ilmastonmuutosta vastaan taistellaan. Sähköllä on erinomaisen suuri merkitys siinä, miten tässä tullaan näissä ratkaisuissa onnistumaan. Se on tärkeä infrastruktuuri toimintavarmuuden kannalta ja myös se väline, millä ilmastonmuutokseen pystytään vastaamaan liikenteen sähköistyessä – ja se sähköistyy joka tapauksessa globaalisti – lämmityksen sähköistyessä, sähköpolttoaineiden valmistuksessa. Sitä kautta meidän pitäisi ajatella, että kaikki ne resurssit, jotka meillä on, käytetään siihen järjestelmän kehittämiseen, ja katsotaan sitten sitä tuottotasoa sen mukaisesti.

Viimeinen asia: Nostan vielä tämän asiakkaan roolin. Sähkömarkkinadirektiivi on nostanut yhdeksi keskeiseksi ajatukseksi, että asiakas on tässä energijärjestelmässä keskiössä, se on sen direktiivin yksi lähtökohta, ja sitä kautta siellä on myös määritelty tällainen aktiivinen asiakas ja energiayhteisö ihan uutena oikeushenkilönä. Se on oikeushenkilö direktiivin mukaisesti, ja tätä ollaan nyt tuomassa kansalliseen lainsäädäntöön. Nyt hallituksen esityskin sisältää yhden esityksen tällaisesta erillisen linjan rakentamisesta. Se on hyvä askel näitten energiayhteisöjen mahdollistamiseksi mutta jää osittain vielä puolitiehen – mutta en mene siihen nyt sen tarkemmin. Nämä energiayhteisöt ovat yksi tapa tuottaa niitä joustoja sinne järjestelmään, tuottaa sitä kustannustehokkuutta koko järjestelmään, täysimääräisesti hyödyntää paikallisesti uusiutuvan energian tarjoamia mahdollisuuksia mutta myös tehdä sitä vientiliiketoimintaa. Euroopassa nämä energiayhteisöt ovat EU-lainsäädännön myötä syntyvä käsite, USA:ssa on näitä, Aasiassa on näitä. Täällä on suomalaisella vientiteollisuudella paljon mahdollisuuksia, kunhan me myös mahdollistamme niiden tekemisen täällä kotimaassa. – Joo, kiitos mielenkiinnosta.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Kiitos, professori Järventausta! Tämä oli varmasti meille kaikille valiokunnan jäsenille erittäin hyödyllinen johdatus tähän tematiikkaan, jota me joudutaan käsittelemään.

Nyt on tilaisuus edustajien kysymyksille. Etänä olevat edustajat voivat tuolla etäalustalla pyytää puheenvuoroja, ja minä toivon, että sihteeristö välittää myös niitä puheenvuoroja minulle. Otetaan vaikka kolmen kysyjän ryppäinä näitä. – Ensimmäisenä näytti olevan edustaja Vallin. Ole hyvä, Veikko.

Talousvaliokunnan jäsen, kansanedustaja Veikko Vallin:

Kiitos, puheenjohtaja! – Kiitos alustajille, paljon tuli uutta tietoa aiheesta. Tällaiset kysymykset tulivat ensimmäisenä mieleen: Miten Suomi vertautuu muihin maihin tässä sähkömarkkina-alueissa ja tämäntyyppisissä asioissa? Onko Suomella joku oma malli, vai onko Suomi tämän mallinsa jostain kopioinut? Onko tätä verrattu, onko Suomen malli niin kuin epäreilumpi tai jotenkin vinoutuneempi, tai mitä sanaa minä nyt käyttäisin, kuin esimerkiksi Ruotsin tai Norjan tai Tanskan tai jonkun? Sellainen tulee mieleen.

Sitten kysymys näistä alituottojen perimisistä: Miksi tätä venytetään neljästä kahdeksaan vuoteen? Mikä tässä on ajatus? Tämmöiset kysymykset tulivat mieleen.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Kiitos, Veikko. – Ja seuraavana edustaja Vestman. Heikki, ole hyvä.

Talousvaliokunnan varajäsen, kansanedustaja Heikki Vestman:

Kiitos, puheenjohtaja! – Suuri kiitos aloitteen tekijöille ja allekirjoittajille siitä, että tätä asiaa on tätä kautta nostettu julkiseen keskusteluun ja nyt se saadaan eduskunnan käsittelyyn. Tämä aihehan puhuttaa suomalaisia, ja todella nyt on se hetki, kun siirtohinnat on mahdollista saada kuriin. Oli hyvin kuvaavaa se, että Omakotiliitto nosti esille sen, että keskellä talouskriisiä tämä monopolitoiminta todella keskimäärin käärii 25 prosentin liikevoiton. Se on siis todellisuutta, millaista tuottoa tämä nykyinen sääntely omistajilleen tuottaa.

Olisin kysynyt muutamia asioita nyt sekä Omakotiliitolta että professori Järventaustalta.

Tässä keskustelussa, jota julkisuudessa on käyty, on puhuttu paljon niistä oikeudellisista reunaehdoista, joita tähän asiaan liittyy, sekä EU:sta että toisaalta sitten meidän perustuslaistamme. Ensin Omakotiliitolle kysymys: miten te olette näitä oikeudellisia reunaehdoja selvittäneet, ja tukevatko nämä oikeudelliset selvitykset sitten tätä teidän tekemäännä aloitetta? Ja professori Järventaustalta kysyn: kun EU-direktiivi nimenomaisesti vaatii, että siirto- ja jakelutariffien eli sähkönsiirtomaksujen pitää vastata kustannuksia, niin miten arvioitte tätä nykyistä voimassa olevaa mallia, vastaako se rahoituksen osalta ja toisaalta sitten investointien osalta kustannuksia? Nämä luvut, joita tässä esitettiin, oman tulkintani mukaan viittaavat vahvasti siihen, että eivät vastaa kustannuksia.

Sitten minä kysyn vielä professori Järventaustalta tuosta investointikannustimesta. Kuvasitte sitä, että se todella kannustaa sinänsä tekemään investointeja mahdollisimman kustannustehokkaasti, mutta eikö minun tulkintani ole siinä mielessä oikea, että se kannustaa tehokkuuteen vain sen valitun investoinnin osalta? Sehän ei kannusta valitsemaan välttämättä kustannustehokkainta investointivaihtoehtoa, esimerkiksi parantaa säävarmuutta, eli siinä mielessä se kannustinvaikutus vain on puutteellinen.

Ja sitten kysyisin siitä, voisiko tämä sääntelymalli olla Järventaustan mielestä erilainen erilaisille verkkoyhtiöille.

Sitten vielä viimeinen kysymys Omakotiliitolle: Julkisuudessa on käyty pitkään sellaista keskustelua, että kysymys tässä siirtohintakysymyksessä olisi siitä, mikä taho nämä verkot omistaa, mutta tässä kun itse olen laskenut sähkönkäyttöpaikkakohtaisesti jaettua voittoa esimerkiksi vuoden 2018 osalta, ykkösenä totta kai oli näiden lukujen valossa Caruna Oy mutta sen jälkeen siellä tuli kuntien omistamia verkkoyhtiöitä – Järvi-Suomen Energia, Kymenlaakson Sähköverkko, Savon Voiman Verkko – ja vasta

sen jälkeen sitten kaksi muuta yksityisomisteista sähköverkkoa. Onko teidänkin näkemyksenne se, että tämä ongelma koskettaa laajasti teidän jäsenistöänne ja suomalaisia riippumatta siitä, mikä on näiden verkkoyhtiöiden omistuspohja, ja että tämän valvontamallin muutos on se oleellinen asia, jolla tähän ongelmaan saadaan muutos? – Kiitos.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Kiitos, Heikki! – Otetaan tähän kolmantena vielä edustaja Holopainen. Mari, ole hyvä.

Talousvaliokunnan jäsen, kansanedustaja Mari Holopainen:

Kiitos, puheenjohtaja! Kiitos erittäin paljon kansalaisaloitteen tekijöille ja tietysti allekirjoittaneille. On tosi hienoa saada kuulla ensinnäkin tämmöisessä avoimessa kuulemisessa nämä argumentit ja sitten niihin vastaukset. Pohdinkin – tämä teille vielä kysymyksenä – miten olette kokeneet, miten tämä teidän näkemyksenne on tullut huomioon. Tietysti tässä valmistelussa myös kuullaan laajasti sitten tätä toista puolta ja näitä sähköverkkoyhtiöitä, mutta itse pohdin aina sitä, miten erilaiset tietopohjat ja arviot ovat tasapainossa. Miten tämän näkisitte, mitä tähän vastaisitte?

Ja sitten vielä olisin kysynyt: miten arvioitte, mitä parannuksia tässä nyt sitten teidän näkökulmastanne on tuotu ja mitä vielä puuttuu? Jos voisitte sen uudestaan kiteyttää, niin se on varmasti asian pihvi ja ydin tässä. Kun tiedetään, että parannuksia on tulossa tähän tilanteeseen, vaikeaan luonnollisen monopolin säätelyyn, mutta toisaalta sitten keskustelua on käyty siitä, että... [3 sekunnin katkos äänitteessä] ...olisiko vielä tehtävissä jotakin? Tästä vielä kaipaisin kiteytyksiä kaikilta esittelijöiltä. – Kiitos.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Kiitos! – Pyydetään tässä vaiheessa vastauksia. Tässä tuli Omakotiliitolle kysymyksiä omistussuhteista ja oikeusselvityksistä ja myös näitä Marin kysymyksiä siitä, miten pitkälle nämä huolet on jo hallituksen esityksessä otettu huomioon, ja muitakin kysymyksiä.

Jos Omakotiliiton edustajat aloittavat. Kumpi haluaa, Rehnfors vai Tähtikunnas? Tähtikunnas. – Olepa hyvä, Janne. Mikrofonin sinä tarvitset joka tapauksessa. Sinä voit puhua kyllä paikaltasi käsittääkseni, jos saat mikrofonin valon palamaan. Ole hyvä.

Toiminnanjohtaja Janne Tähtikunnas, Suomen Omakotiliitto ry:

Joo, kiitos puheenjohtaja! Ensinnäkin edustaja Vallinin oikein hyvä kysymys. Meillä itse asiassa silloinen LUT-yliopiston professori Collan selvitti näitä laskentamalleja, ja kyllä muualla pääomarakenne näitten tutkimusten mukaan otetaan selkeästi paremmin huomioon. Meidän saamiemme tietojen mukaan tämä meidän oma mallimme on kyllä puhtaasti kotimaista käsialaa. Sitten näistä se toinen kysymys liittyi tietysti tähän alituottojen venytykseen: miksi sitä ollaan pidentämässä. Meidän esityksemme oli, että sitä ei saisi venyttää, eli en keksi yhtään hyvää syytä, miksi sitä alituottojen laskutusta pitäisi venyttää pidemmäksi aikaa.

Sitten edustaja Vestman kysyi oikeudellisista reunaehdoista, miten ne on otettu valmistelussa huomioon. Valmisteltaessa kansalaisaloitetta me käytettiin apuna EU-oikeuden asiantuntijaa Kaisa Huhtaa, joka oli meillä tässä mukana, ja meidän kansalaisaloitteemmehan on tarkistettu, niin että se vastaa EU-lainsäädäntöä eli siinä ei olisi ristiriitaa. Sitten näistä omistajista: Toki kaksi suurinta verkkoyhtiötä ovat ulkomaisia, ja heidän toimialueellaan asuu merkittävä osa suomalaisista. Ja ehkä semmoinen vielä, mikä pitää tietysti muistaa, on se, että jos otetaan esimerkiksi vaikka Helen, Helsingin Energian sähköverkot, niin siellä oma pääoma on 67 prosenttia, mikä on itse asiassa enemmän kuin Energiavirasto laskee, eli kyllä tämä joissain tapauksissa jopa olisi näitten yhtiöiden etu, että katsottaisiin todellista pääomarakennetta eikä perustettaisi tällaiselle kiinteälle. Eli kyllä myös tämä omistuskysymys koskettaa suurinta osaa suomalaisista.

Sitten edustaja Holopainen kysyi, miten meidän näkemystämme on huomioitu. Jos minä aloitan negatiivisesta puolesta, niin meidän tehtiin tämä kansalaisaloite, koska meidän näkemyksemme ei saanut Energiavirastosta oikeastaan minkäänlaisesta vastaanottoa. Kun Energiaviraston strategiassa lukee heidän visionaan olla asiakaslähtöinen virasto, niin ainakin meille tuli semmoinen mielikuva, että me emme ole heidän asiakkaitaan vaan jotkut ihan muut tahot. Eli tämä oli meillä se syy, miksi me lähdettiin tätä kansalaisaloitetta tekemään. Se täytyy kuitenkin myöntää, että eduskunnassa me ollaan saatu paljon parempi vastaanotto ja meidän näkemystämme on kyllä kuunneltu. Niin kuin olen jo aikaisemmin todennut, hallituksen esitys on erittäin hyvä askel oikeaan suuntaan, ja selkeästi näkee, että meidän mielipidettämme on siinä kuunneltu. Ne, mitkä ovat ne isot erot siellä, tulivat oikeastaan tässä jo teidän arvoisien edustajien kysymyksissä ilmi. Eli esimerkiksi tämä alituottojen laskennan pituus on yksi semmoinen oleellinen ero. Ja toki me haluttaisiin tämä pääomarakenteen huomioiminen niin hyvässä, kuten esimerkiksi tässä Helenin tapauksessa, kuin sitten näillä puhtaasti velkavetoisilla yhtiöillä – tämä on semmoinen toinen selkeä ero, mikä sieltä ainakin meidän tulkintamme mukaan on löytynyt.

Ja, arvoisa puheenjohtaja, loput taisivat olla professori Järventaustalle.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Kiitos! – Oliko puheenjohtaja Rehnforsilla täydennettävää? [Ari Rehnfors tekee torjuvan eleen] Ei ollut.

Sitten pyydetään professori Järventaustalta vastauksia näihin hänelle osoitettuihin kysymyksiin. – Pertti, ole hyvä.

Professori Pertti Järventausta, Tampereen yliopisto:

Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! – Lähdetään liikkeelle nyt ensin edustaja Vallinin kysymyksestä näistä muiden maiden malleista. Tällaista WACC- laskentapohjaista mallia käytetään myös muualla Euroopassa mutta ei kaikissa maissa. Eri maissa on vähän erilaisia malleja. Joissakin on prosenttipohjaiseen lähestymistapaan pohjaava malli, ja

sitten taas voi olla ihan lähtökohdiltaankin erilaisia malleja. Nythän ministeriö perusti työryhmän, jonka tehtävänä on arvioida näitä valvontamalleja ja myös muita Euroopan maiden malleja – se on yksi tehtävä sille työryhmälle vähän myös selvittää tätä. Ymmärtääkseni Ruotsissa oli hyvin erityyppinen malli aikaisemmin ja nykyisessä mallissa on haettu piirteitä tästä Suomen mallista. Mutta toteutukset ovat vähän erilaisia eri maissa.

Sitten edustaja Vestmanin kysymykseen kustannusperusteisuudesta. Tämä nykyinen malli tällaisenaan, joka meillä nyt on, ei näiden esillä olleiden ajatustenkaan osalta sillä tavalla edusta kustannusperusteisuutta, että todellakaan ne yksikköhinnat, jos ne on kiinnitetty kahdeksaksi vuodeksi, eivät seuraa sitä todellista kustannustasoa, ja sen takia niiden pitäisi seurata. Ja siltä osin nyt sitten – mitä edustaja Holopainenkin kysyi – hallituksen esitys ohjaa sitä oikeaan suuntaan. Toki se hallituksen esityshän lähtee siitä, että Energiavirasto tekee tarvittavia toimenpiteitä: hallituksen esitys vielä itsessään ei sitä tee, vaan odotetaan sitä viraston toimenpidettä siltä osin. Vastaavasti kuin tässä edellisessä puheenvuorossa todettiin, rahoituskannustimen osaltakaan tämä kustannusperusteisuus ei toteudu. Virasto muun muassa on tuonut esille, että tämän kiinteän pääomasuhteen – 60/40 prosenttia – käyttö olisi selvitysten mukaan optimaalinen, ja jos se on optimaalinen, niin sitten valvontamallissa pitäisi olla elementtejä, jotka ohjaavat siihen, että sitten hakeudutaan siihen pääomarakenteeseen. Nythän, niin kuin nähdään, siellä on mahdollisuus melkoiseen velkavivutukseen, niin kuin tässä tuli esille. Eli vastaus on, että ei välttämättä noudata sitä kustannusperusteisuutta. Ja todellakin on niin, että tämä investointikannustin sinällään antaa sen kannustimen tehdyille investoinneille, ja nyt sitten niiden vaihtoehtoisten investointien kustannustehokkuutta se ei tarkastele. Mutta siihen liittyy nyt sitten hallituksen esityksessäkin se ajatus, että kehittämissuunnitelmissa pitää tarkastella sitä kustannustehokkuutta ja vaihtoehtoisia toimenpiteitä ja arvioida niitä kokonaiskustannusten, elinkaarikustannusten, kautta. Mutta niin kuin toin esille, niiden osalta sitten myös valvontamallissa pitäisi tehdä vertailukelpoiseksi erityyppiset investointivaihtoehdot.

Sitten oli vielä kysymys tästä eri yhtiöille mahdollisesti vähän erilaisesta mallista. Tällaista on esitetty, oliko vuonna 2005, väitöskirjatyössä. Suomessakin on ollut esillä ajatus, että yhtiöille voisi olla vähän erilainen malli tai vähän erilaiset parametrit sen osalta, minkälainen yhtiön toimintaympäristö on tai mahdollisesti omistusrakenne tai rahoitusrakenne, mitkä ne tekijät sitten ovat, valitsisiko yhtiö itse sen valvontamallin vai annetaanko se. Tällaisia ajatuksia on esitetty, ja varmaan sitä olisi hyvä pohtia myös osana sitä työryhmän työtä, joka tässä nyt on kevään aikana alkamassa. Tällaisia malleja on muuallakin maailmassa, vähän yhtiöstä riippuen mallit ovat erilaisia. Esimerkiksi nyt 2016 tämä valvontamallin muutos, joka todellakin koski kaikkia yhtiöitä, mahdollisti myös jo kaupunkiyhtiöille, joiden ei tarvinnut tehdä näitä toimitusvarmuusinvestointeja, hinnankorotukset. Ja kuten esimerkiksi Ylen selvityksessä tuli syksyllä esille, niin Caruna Espoolla, joka siis sisältää myös Joensuun kaupungin, neljän vuoden aikana investoinnit olivat pienemmät kuin tasapoistot; siitä huolimatta

siirtohintaa kaksinkertaistui. Se oli täysin valvontamallin mukaista, eli tässä näkyy se, että ehkä sitä valvontamallia pitäisi tarkastella jossain määrin myös sen yhtiön toimintaympäristön mukaan.

Tässä varmaan nyt suurin piirtein ne kysymykset, jotka tuossa olivat esillä.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Kiitos, Pertti! – Ja seuraavana meillä on etänä edustaja Kauma. – Pia, ole hyvä. Saadaanko sinun äänesi kaikumaan tänne saliin?

Talousvaliokunnan jäsen, kansanedustaja Pia Kauma:

Joo, puheenjohtaja. Sellainen ihan käytännön kysymys. Kun mietin, että Omakotiliitolla varmasti on hyvin tiedossa se, paljonko keskimääräinen omakotiasuja tai teidän vaikutuspiirissänne oleva asuja käyttää sähkönsiirtoon vuodessa rahaa, niin haluaisin oikeastaan kysyä vain sitä, että jos tuo hallituksen esityksen mukainen sähkönsiirtohinnoittelun muutos tulee voimaan, niin minkä verran se vaikuttaa tällaisen keskimääräisen sähkönsiirtolaskun vuosittaiseen hintaan ja minkä verran tuo teidän mallinne vaikuttaa, ihan niin kuin euroissa tai prosenteissa arvioituna.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Kiitos, Pia! Meille poliitikoille hyvin luonteva kysymys, sehän äänestäjiä kiinnostaa.

Ja seuraavana otetaan tähän ryhmään vielä edustaja Harjanne. – Atte, ole hyvä.

Talousvaliokunnan jäsen, kansanedustaja Atte Harjanne:

Kiitos puheenjohtaja! Kiitos täältäkin aloitteen tekijöille ja tässä kuulluille asiantuntijoille.

Tässä tietysti kova pihvi on nimenomaan tuottoon liittyvä tavallaan yksioikoinen, selkeä numeerinen sääntely ja laskentamallit ja muut, mutta olisin silti kysynyt professori Järventaustalta vähän tämmöisiä niin kuin... Tässä lakiesityksessähän, mikä nyt hallituksen esitys on, on avoimet kehittämissuunnitelmat, jotka asiakkaallakin olisi mahdollisuus nähdä ja näin, ja olisin kysynyt tämän vaikutusta markkinaan ja mahdolliseen kustannustehokkuuteen, tai sitten ehkä tämmöisestä, mitä on jonkun verran aikaisemmin esitelty muiden toimesta, eli siirtymisestä selkeästi myyjäkeskeiseen markkinamalliin, jossa siirtoyhtiöt ikään kuin poistuisivat kuluttajarajapinnasta tietyllä tavalla alihankkijoiksi. Miten näkisitte tämäntyyppisten ohjauskeinojen ikään kuin roolin tai skaalan tässä koko systeemissä näiden tiukkojen puitteiden asettamisen ohella?

Ja sitten sellainen ehkä teoreettisempi kysymys, kun tässä keskustelussa on jonkun verran myös tullut mukaan sitä, että olisi mahdollisuus ikään kuin valita käyttäjänä sitä omaa säävarmuutensa tasoa: Kun meillähan nyt filosofia on vahvasti sentyyppinen, ja koko malli perustuu siihen, että tietyllä tavalla kaikki maksavat yhdessä samaan pottiin ja kaikilla on sitten lähtökohtaisesti sama taso, niin olisiko mahdollisuus rakentaa tämäntyyppisiä mekanismeja ilman, että se ikään kuin sotkisi koko sen meidän sähköjärjestelmän investointilogiikan? Miltä ne kuulostavat sieltä näkökulmasta?

Kiitos. Minä itse asiassa häivyn tästä tilasta, mutta olen linjoilla kuuntelemassa vastaukset. Eli pitää siirtyä seuraavaan.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Kiitos, Atte. – Ja ennen Heikki Vestmanin kysymyksiä minä haluaisin vielä itse kysyä professori Järventaustalta: vaikka minä olen nämä lukenut, niin voisitko tiivistää muutamaan punktiin sen, mitkä ovat kansalaisaloitteen ja hallituksen esityksen keskeiset erot?

Ja jos pyydetään vaikka vastauksia näihin tässä vaiheessa.

Minun nähdäkseni Pia Kauman kysymys kohdistui eritoten Omakotiliitolle. Osaatko luonnehtia jotain euromääräisiä eroja tässä? – Janne, aloitatko?

Toiminnanjohtaja Janne Tähtikunnas, Suomen Omakotiliitto ry:

Joo, arvoisa puheenjohtaja! – Edustaja Kauman kysymys oli ihan hyvä ja oleellinen. Itse asiassa kokonaisuutena hallituksen esitys ministeri Lintilän kertomana tarkoitti noin 350 miljoonan euron vaikutuksia, kun Omakotiliiton esitys on noin 480 miljoonaa euroa lasketuilta vaikutuksiltaan. Eli tämä on sen kokonaisuuden osalta.

Sitten siihen, miten se vaikuttaa kansalaisen talouteen: Siellä minun esitykseni itse asiassa toiseksi viimeinen kalvo oli siitä, kun me tehtiin tämä tutkimus Merit Economicsilla näistä talousvaikutuksista. Siinä havaittiin, että vaikutukset maan eri osissa vaihtelevat kansalaisilla 160 euron ja 90 euron, joka oli pienin, vuositason välillä elikkä tällä välillä ne vaihtelut ovat.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Kummassa? Hallituksen esityksessä vai teidän?

Toiminnanjohtaja Janne Tähtikunnas, Suomen Omakotiliitto ry:

Tässä meidän esityksessä. Elikkä tehtiin tutkimus siihen liittyen.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Sanotko vielä ne luvut?

Toiminnanjohtaja Janne Tähtikunnas, Suomen Omakotiliitto ry:

Eli 160 euron ja 90 euron välillä olivat ne vaihtelut maakunnasta riippuen.

Tässä, arvoisa puheenjohtaja.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Kyllä näin, eli 90–160 euroa olisi tämä kansalaisaloite, ja tällä kokonaissummalla mitaten tämä hallituksen esitys olisi siitä ehkä noin kolme neljäsosaa, nopeasti arvioiden.

Sitten olivat nämä Atte Harjanteen kysymykset professori Järventaustalle: tämä kehittämissuunnitelma, myyjäkeskeinen markkinamalli ja laatutason valinta. – Pertti, ole hyvä.

Professori Pertti Järventausta, Tampereen yliopisto:

Kiitoksia, arvoisa puheenjohtaja! Ja kiitoksia tosiaan edustaja Harjanteelle kysymyksestä. Erittäin hyvä kysymys liittyen näihin vaihtoehtoihin ratkaisuihin. Yhtenä sellaisena vaihtoehtoisena lähestymistapana kehittämissuunnitelmissa, ja liittyen osittain siihen säävarmuuspalvelukykyyn, joka tässä on esillä, voisi pohtia sellaista ajatusta, voisiko kehittämissuunnitelmassa hyväksyä, että toimintakykyinen, hyvässä kunnossa oleva oikein mitoitettu AMKA-riippukierrehoidolla toteutettu pienjänniteverkko haja-asutusalueella on riittävä täyttämään sen 36 tunnin toimitusvarmuusvaatimuksen, jolloin ei tule sellaista välttämätöntä tarvetta sen pienjänniteverkon kaapelointiin. Vasta siinä vaiheessa, kun se tulee ajankohtaiseksi joko mitoituksen takia – esimerkiksi sähköautojen lisääntyessä pitää verkkoa vahvistaa – tai kun verkon ikä tulee vastaan, tietysti haetaan kustannustehokkaampia ratkaisuja. Ja tällä tavalla uskoisin, että voitaisiin keventää merkittävästi – minulla ei ole mitään vaikutusanalyysia tehtynä – sitä kustannuspainetta, joka verkkoyhtiöillä on näistä investoinneista. Ja ymmärtääkseni joissakin tapauksissa kehittämissuunnitelmassa on hyväksyttykin, että tämä pienjänniteverkko toimintakykyisenä AMKA-järjestelmänä on riittävä. Ilman muuta avojohdot pitää uusia, mutta se olisi tämmöinen yleisempi periaate, ja silloin se voisi vähentää sitä kustannuspainetta siellä. Tämä on yksi ajatus juuri tämmöisestä kehittämissuunnitelmiin sisältyvistä kustannustehokkaan rakentamisen vaihtoehtoista.

No sitten mitä tulee tähän myyjävetoiseen malliin, niin sen osalta minä en näe, että sillä itsessään on tähän nyt käsiteltävään aiheeseen mitään merkitystä, tai jos se on puhtaasti myyjävetoinen malli, niin edelleen siellä se jakeluverkko säilyy, sen tulee toimia toimintavarmasti, sen pitää olla kustannusperusteinen hinnoittelumalli, ja sen pitää olla läpinäkyvä sinne asiakkaalle asti. Itse asiassa näen, että se voi olla jopa vähän hämärtävää tämän keskustelun kannalta.

Ja sitten toisaalta sähköverkon osalta nyt puhutaan paljon siitä tehomaksupainotteisesta hinnoittelusta. Eli pienasiakkaan hinnoitteluun tulisi mukaan esimerkiksi kuukauden huipputehosta riippuva maksuosuus, joka korvaisi sitä perusmaksun osuutta, jolloin asiakkaalla on myös paremmat edellytykset itse vaikuttaa siihen siirtomaksun verkkopalvelumaksun osuuteen. Mutta kun tähän suuntaan mennään, niin se on erityyppinen lähestymistapa kuin taas sähköä myyjällä, ja siinä mielessä tämä voi hämärtää, jos se on puhtaasti myyjävetoinen. Enemmän näkisin, että tämä ehdotus sähköveron siirtämisestä sinne myyjän tuotteeseen toisi ehkä ymmärrettävyyttä ja siirron ja myyjän toimintojen tasapainotusta tässä esille.

Sitten toinen, mitä voi nostaa esille, on esimerkiksi säävarmuuspalvelun tyyppinen ajatus, mitä on ollut esillä. Nythän hallituksen esityksessä mahdollistetaan erillisen linjan rakentaminen kiinteistörajan yli, mikä edistää eri muodoissa uusiutuvan energian

pientuotannon lisääntymistä, mutta hallituksen esityskään ei vielä täysimääräisesti hyödynnä tämän uuden sähködirektiivin mahdollisuuksia kansalaisten energiayhteisöjen mahdollistamiseksi. Ja direktiivihän antaa mahdollisuuden myös yhteisöille jopa sähkönjakeluun. Mutta jos sitä mahdollisuutta ei anneta, niin silloin kun tällainen yhteisö toimisi esimerkiksi semmoisessa maatalossa, joka sisältää omaa tuotantoa, niin siinä ympäristössä voisi toimia myös energiayhteisö, jossa on vähän laajemmin asiakkaita. Se toimii sen julkisen jakeluverkon yli, käyttää sitä julkisen jakeluverkkoyhtiön verkkoa, ja siitä pitää silloin maksaa ilman muuta – maksaa se oma verkkokin, eli verkko maksaa aina, ja siitä pitää se asianmukainen maksu maksaa, niin kuin direktiivikin edellyttää, ja siitä pitää riittävä liikevaihto syntyä myös verkkoyhtiölle.

Mutta juuri tällaisiin rakenteisiin tarvittaisiin läpinäkyvyyttä siihen hinnanmuodostukseen. Sentyypinen ehdotus, mikä minulla tuossa oli, eli se, mistä se hinta muodostuu, jos verkkoyhtiön verkkoa käytetään tällaisissa energiayhteisön sisäisissä siirroissa: silloin se kustannusrakenne pitäisi pystyä perustellusti avaamaan, kuitenkin niin, että tästä tasahintaperiaatteesta edelleen pidetään kiinni, niin että siihen huomioidaan se koko verkkoyhtiön omaisuusmassa.

Mutta nämä energiayhteisöt voisivat olla yksi tapa tällaisiin säävarmuuspalvelutyyppeihin ratkaisuihin hakea sitä kustannustehokkuutta ja hakea niitä joustoja, joita myös hallituksen esityksessä näille vaihtoehtoisille investoinneille haetaan.

Siinä muistaakseni kysymykset ja aika pitkä vastaus.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Minä olin vielä kysynyt sitä, voiko muutamaaan punktiin tiivistää kansalaisaloitteen ja hallituksen tärkeimmät erot.

Professori Pertti Järventausta, Tampereen yliopisto:

No ehkä toteaisin, että isoimmat erot lähtevät siitä, että hallituksen esitys perustuu tähän nykyiseen valvontamalliin ja verkon arvonmuodostukseen mutta sillä ajatuksella, että Energiavirasto lähtee päivittämään niitä yksikköhintoja ja ne ihan aidosti sitten myös seuraisivat sitä todellista hintatasoa, kun ymmärtääkseni kansalaisaloitteessa ajattelu on enemmän tasepohjaisesti. Molemmilla tämä ohjautuu samaan suuntaan, ehkä lopputulos on vähän erisuuruinen. Tavoite on kummallakin sama, mutta toimintamalli siinä on vähän eri. Kansalaisaloitteessa tuodaan esille tämä pääomarakenteen huomioiminen myös tässä laskennassa, mitä nyt sitten hallituksen esitys ei pidä sisällään. Ehkä nämä ovat ne keskeiset erot tässä kohtuullisen tuoton laskennan osalta, sitten siellä varmaan on yksityiskohtia. Ehkä tätä Omakotiliitto osaa vielä täydentää, koska ihan kaikkia yksityiskohtia en tunne kansalaisaloitteestakaan tässä kohtaa.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Kiitos. – Ja sitten oli vielä kysymyksiä, ainakin Vestman ja varapuheenjohtaja Kosonen. Jos Heikki Vestman aloittaa. – Ole hyvä.

Talousvaliokunnan varajäsen, kansanedustaja Heikki Vestman:

Kiitos, puheenjohtaja! Minä oikeastaan jatkan tuosta, mihin professori Järventausta jäi, koska tämä asia oli minunkin mielessäni, tietysti senkin takia, että tämä kansalaisaloite vastaa tosiaan sisällöltään lähes identtisesti kokoomuksen viime keväänä tekemää lakialoitetta, joka on myöskin samaan aikaan eduskunnan käsittelyssä. Eli sisällöllisesti käytännössä säännökset ovat syksyllä jätetyssä vireillepannussa kansalaisaloitteessa samat kuin meidän huhtikuussa julkaisemassamme lakialoitteessa.

Tätä on ministeriön taholtakin julkisuudessa tulkittu sillä tavalla – siis nyt puhun sekä kansalaisaloitteen säännöksistä että kokoomuksen lakialoitteen säännöksistä siltä osin kuin ne ovat samat – että tässä vaadittaisiin suoraan tasepohjaista valvontamallia. Ja jos tässä nyt juristina on hyvin tarkka, niin sellaistaahan ymmärtääkseni ei kansalaisaloitteessa eikä kokoomuksen lakialoitteessa lue, vaan siellä keskeinen vaatimus on se – juristina näin tulkitson – että niiden tulee olla lähempänä sitä taseiden todellisuutta. Eli käytännössä se ydinvaatimus on ymmärtääkseni se, että verkko pitää arvostaa lähemmäs todellisuutta, näin niin kuin yksinkertaistetusti. Ja tähän voisin vielä Omakotiliitoltakin pyytää ikään kuin kannanottoa, olenko tulkinnut oikein, että te ette suoraan vaadi sinänsä tasepohjaista verkon arvostamista vaan sitä, että ne ovat lähempänä toisiaan, ikään kuin lähempänä todellisuutta. Tämä oli minun ensimmäinen kysymykseni.

Ja sitten toinen kysymys liittyy tuohon, mitä edustaja Harjannekin nosti esille. Minä vielä voisin professori Järventaustalta pyytää kannanottoa tähän säävarmuuspalveluun: eikö olisi toteuttamiskelpoinen sellainen malli, jossa teknisesti yksi johtolähtö voisi päättää siitä, että tyydytään matalampaan säävarmuuden tasoon, sitä vastaan, että verkkoyhtiö maksaisi korvausta tästä, ja tässä tilanteessa sitten se säävarmuus pystyttäisiin järjestämään sähkönkäyttöpaikkakohtaisesti siellä johtolähdön varrella? Että eikö tämä nyt ainakin teknisesti olisi mahdollista eikä sinänsä johtaisi mihinkään turhiin investointeihin?

Tässä vaiheessa nyt nämä täsmentävät kysymykset.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Kiitos, Heikki. – Ja seuraavana etänä varapuheenjohtaja Kosonen. – Hanna, ole hyvä.

Talousvaliokunnan varapuheenjohtaja, kansanedustaja Hanna Kosonen:

Kiitos, puheenjohtaja! Olisin halunnut tarkentaa vielä tuoton alenemasta, että mitkä vuodet tässä ovat kyseessä. Eli tässä hallituksen esityksessähän on, että 350 miljoonaa euroa tuotot alenevat vuodesta 2020 vuoteen 2022. Mutta onko tässä Omakotitaloliiton aloitteessa samat vuodet eli 2020–2022 vai mistä vuosista on kysymys, kun puhutaan

tästä 480 miljoonasta? Esimerkiksi hallituksen esityksessä, jos lasketaan vuodesta 2018 lähtien, se nousee sinne 440 miljoonaan esimerkiksi. – Kiitos.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Kiitos. – Ja kolmantena kysyjänä otetaan tähän vielä edustaja Vallin. – Veikko, ole hyvä.

Talousvaliokunnan jäsen, kansanedustaja Veikko Vallin:

Joo, kiitos puheenjohtaja! Taseen huomioiminenko on se, mikä Suomen erottaa muista? Että huomioidaanko tämä tasearvo muuallakin näin? Sekö tässä vääristää tätä?

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Otetaan tässä vaiheessa vastauksia.

Tässä oli Omakotiliitolle ainakin tämä Vestmanin tarkentava kysymys, että onko hän on tulkinut oikein, että tässä pyritään siihen, että arvostuksen pitää olla lähempänä taseiden todellisuutta.

Ja varapuheenjohtaja Hanna Kosonen kysyi, miten tällainen 350- ja 480-vertailu, onko samat vuodet.

Haluaako Janne Tähtikunnas aluksi kommentoida näitä? – Ole hyvä.

Toiminnanjohtaja Janne Tähtikunnas, Suomen Omakotiliitto ry:

Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Joo, Vestman tietty juristina tulkitsi kyllä oikein, että siis nämähän ovat välillisiä ja tähtäävät nimenomaan tähän arvostuksen todenmukaisuuteen. Tietysti meillä on selvitetty EU-lainsäädännön mahdollistaminen tässä, ja tietysti kansalaisaloite noudattaa myös sitä, mikä on Energiaviraston tehtävä ja rooli, ja on hyvin tarkkaan katsottu, että se ei ole tämän EU-lainsäädännön vastainen.

Sitten Kosonen kysyi tästä laskentamallista: Minun tietojeni mukaan tämä ajanjakso on vastaava, mutta tokikaan meillä ei ole näitä takautuvia huomioitu siellä. Eli osapuilleen saman pitäisi tämän laskenta-ajan olla.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Kiitos. – Ja sitten Pertti Järventausta.

Heikki kysyi, voisiko yksi johtolähtö päättää matalammasta varmuustasosta, ja ehkä voisit myös vastata tähän Veikko Vallinin kysymykseen, että tämä taseajatteluko tai sen puute meitä erottaa muista maista. – Pertti.

Professori Pertti Järventausta, Tampereen yliopisto:

Joo, kiitos puheenjohtaja! Tosiaan tämä säävarmuuspalvelu itselleni on hieman vieras, ja hieman hankalasti sähköverkon näkökulmasta hahmotan, miten se olisi toteutettavissa paikallisesti jonkin vaikka johtolähdönkään osalta. Jos siellä johtolähdön varrella on yksi asiakas, joka taas ei halua sitä alempaa laatutasoa, niin miten se silloin toteutetaan tai

silloin, jos se on määritelty alemmalle tasolle ja sitten sinne muuttaa joku, joka taas haluaa parempaa. Itse lähestyn sitä vähän epäröiden ja sähköjärjestelmän näkökulmasta.

Ehkä enemmän lähestyisin sitä asiaa nimenomaan sen energiayhteisön näkökulmasta niin, että ne asiakkaat aidosti sitten muodostavat sopimuksellisesti jollain tavalla yhteisön, jossa on sitten joku sopimus siitä sovitusta laatutasosta, josta sitten myös verkkoyhtiön kanssa sovitaan, ja sitä kautta sille verkkoyhtiöille voidaan tavallaan toimitusvarmuuden näkökulmasta joustoa tarjota ja vaikka sitten hyödyntääkin sitä julkista jakeluverkkoa, niin kuin äsken kuvasin. Mutta se vaatisi tosiaan niitten asiakkaiden mukaan saamista ja tämmöistä yhteisöllisyyttä, ja siinä mielessä minä näkisin, että se polku olisi juuri tämän direktiivin, kansalaisten energiayhteisöjen laajemman määrittelyn, soveltamisen kautta – näin tämmöisyyksille ratkaisuille voisi olla mahdollisuuksia. Mutta nykyisen toimintamallin mukaisesti ja hinnoittelumallin mukaisesti vähän epäröin kyllä tässä kohtaa sen toteutustapaa.

Tasearvoa muiden maiden osalta tässä yhteydessä en lähde nyt sen tarkemmin arvioimaan. Se on asia, joka tosiaan sillä ministeriön työryhmällä on yhtenä tehtävänä, ja sitä pitää arvioida, miten tämä eri maissa tapahtuu. Että en ota tässä kohtaa siihen kantaa.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Kiitos, Pertti. – Ja Heikki Vestmanilla oli vielä kysymyksiä. – Ole hyvä.

Talousvaliokunnan varajäsen, kansanedustaja Heikki Vestman:

Joo, kiitos puheenjohtaja! Minä vielä Omakotiliitolta yhden asian haluan täsmentää. Kun tuossa kysyttiin näistä keskeisistä eroista hallituksen esittämän ratkaisun ja Omakotiliiton kansalaisaloitteen ja – sitä kautta myöskin, kun kysymys on samasta ratkaisusta – kokoomuksen lakialoitteen välillä, onko teidänkin näkemyksenne tässä se, että se yksi keskeinen ero on se, että kansalaisaloitteessahan esitetään sitä, että valvontamalli kuvataan tarkemmin siellä pykälässä, joka sitä kautta ohjaa Energiavirastoa riippumattomana viranomaisena yksityiskohtaisesti määrittelemään sen mallin, kun taas hallituksen esitys ymmärtääkseni ei sisällä tällaista muutosta, että pykälässä vaadittaisiin tiettyä sisältöä siltä Energiaviraston valvontamenetelmältä? Tämän voisi oikeastaan osoittaa nyt sekä professorille että Omakotiliitolle tällaisena täsmentävänä kysymyksenä tästä keskeisestä erosta. Eli se ohjausvaikutus on tietyllä tavalla ymmärtääkseni painavampi kansalaisaloitteessa. Onko tämä tulkintani oikea?

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Kiitos. – Ja sitten vielä edustaja Yrttiaho on pyytännyt puheenvuoron. – Johannes, ole hyvä.

Talousvaliokunnan jäsen, kansanedustaja Johannes Yrttiaho:

Kiitoksia, puheenjohtaja! Professori Järventaustalta olisin kysynyt tämmöisen kysymyksen vielä, että onko nähtävissä tai mahdollisuus arvioida sitä, miten tämän sääntelyn muuttaminen pidemmällä aikavälillä tulisi vaikuttamaan näihin siirtoyhtiöiden omistuspohjiin. Jos ajatellaan, että suuri osa näistä yhtiöistä on kuitenkin kunnallisella omistuspohjalla, niin nämä ylivoitotkin ovat kuitenkin siis niissä tapauksissa ohjautuneet tavallaan kuntalaisten hyvinvointiin. Mutta onko tässä nähtävissä, että tämä tilanne voisi muuttua niin että nämä sijoittajavetoiset yhtiöt kykenisivät sitten laajentamaan reviiriään? Itse olen joitain tämmöisiä esimerkkejä kuullut, että kunnallisesti omistetuissa yhtiöissä myyntipaineita on jo nyt. Että miten tämä sääntely vaikuttaa? – Kiitos.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Kiitos. – Ja tässä oli viimeisiä kysymyksiä. Jos Janne Tähtikunnas aloittaa tästä Heikin kysymyksestä. – Ole hyvä, Janne.

Toiminnanjohtaja Janne Tähtikunnas, Suomen Omakotiliitto ry:

Kiitos, puheenjohtaja! Kyllä Heikin tulkinta on ihan oikea: kyllä tämä ohjausvaikutus on myös meidän näkemyksemme mukaan kansalaisaloitteessa vahvempi, koska se puuttuu siihen enemmän. Ja sitten tietenkin yksi iso ero on myös tämä alituoton jakson pituus, eli hallituksen esityksessä sitä haluttaisiin pidentää, kun meidän esityksessä se nimenomaan pidettäisiin siinä neljässä vuodessa.

Mutta jos puheenjohtaja sallii, niin saanko vastata myös Yrttiaholle tässä samalla?

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Totta kai.

Toiminnanjohtaja Janne Tähtikunnas, Suomen Omakotiliitto ry:

Eli me tehtiin tämä kansalaisaloitteen talousvaikutukset -tutkimus just sen takia, että kun me tiedetään, että meillä on aika paljon näitä yhtiöitä, joilla on myös tätä julkista omistusta, kunnat omistajina, niin me nähdään, mikä se vaikutus on. Sieltä tosiaan ilmeni nämä kansantalouden vaikutukset, ja ne olivat tuntuvasti positiivisen puolella, eli puhuttiin kuitenkin sadoista miljoonista ja sitten 4 200 työpaikasta vuoteen 2030 mennessä, ja siinä on huomioitu tämä omistuspohja.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Kiitos, Janne! – Ja jos vielä professori Järventaustalta pyydän vastauksia. Heikki kysyi tästä ohjausvaikutuksesta pykälätasolla ja edustaja Yrttiahon sääntelyn muutosten mahdollisista vaikutuksista näiden yhtiöiden omistuspohjiin. – Ole hyvä, Pertti.

Professori Pertti Järventausta, Tampereen yliopisto:

Kiitoksia, puheenjohtaja! Tosiaan näkisin asian samalla tavalla kuin edustaja Vestman toi esille, että nyt tietyt linjaukset olisi hyvä tehdä ihan täällä lainsäädännön tasolla

poliittisten päättäjien toimesta, yleiset periaatteet koskien tätä kustannusperusteisuutta sen valvontamallin yksikköhintoihin pohjautuvan laskentamallin osalta mutta myös rahoituskannustimen ja pääomarakenteen osalta. Eli yleiset periaatteet, linjaukset olisi jo lakiin kirjattu, mutta yksityiskohtainen valvontamenetelmähän pitää jättää sinne Energiaviraston tehtäväksi – mutta selkeä linjaus. Ja sanoisin, että se olisi myös selkänöja toisaalta virastolle tehdä niitä tarvittavia muutoksia sinne valvontamalliin ja myös varmasti tämän mainitun työryhmän työnkin tueksi: se, että on olemassa tietty poliittisen linjauksen suunta, mistä suunnasta niitä vaihtoehtoisia malleja sitten esitetään virastolle yksityiskohtaista suunnittelua varten. Siinä mielessä kannatan tämänsuuntaista ajatusta.

Sitten edustaja Yrttiaholle vielä vastaisin sillä tavalla, että en osaa nyt ottaa kantaa siihen, miten tämä vaikuttaa jatkossa omistusrakenteisiin. Nykyinen valvontamalli ehkä ennemminkin ohjaa sijoittajavetoisten yhtiöiden lisääntymiseen sen nykyisellä tuottotasolla. Ja se on ymmärrettävää, miten totesitte, että kuntaomisteisessa yhtiössä se tuotto jää kuntaan hyvinvointipalveluihin, ja se on ihan ymmärrettävä näin, mutta sitten voi kysyä sitä, että entä se Saarijärven mummo, joka maksaa joka tapauksessa kunnan hyvinvointipalveluista kunnallisverossa, ja sitten sen lisäksi hän maksaa vielä siitä sähköverkosta kohtuullisen suurta tuottoa yhtiölle. Tämä on oikeastaan se minun vastaukseni. – Kiitos.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Näin. – Nyt minä en nähnyt muita kysymyspuheenvuoroja, joten voimme päättää tämän avoimen kuulemisen. Sydämellinen kiitos teille aloitteen esittelijöille ja professori Järventaustalle. Tämä oli varmasti meidän valiokunnan jäsenille ja toivottavasti kansalaisillekin valaiseva kuuleminen.

Kiitos, näkemiin, kuulemiin etänä myös! Tämä kuuleminen on päättynyt, ja samalla päätän tämän talousvaliokunnan epävirallisen etäkokouksen.